

Rīgas skolās plaukst „PuMPuRS”

IK DAIGA KĻANSKA

Šajā mācību gadā 35 Rīgas izglītības iestādēs sāka īstenot Eiropas Sociālā fonda finansēto projektu „Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai” („PuMPuRS”). Par projekta pirmajiem ieguvumiem un secinājumiem stāsta Rīgas domes izglītības, kultūras un sporta departamenta vispārējās izglītības skolu nodaļas vadītāja **Anita Pēterkopa** un izglītības atbalsta nodaļas vadītāja **Inese Štekele**.

“Ja bērni jūt, ka skolotājs viņiem pievērš uzmanību, strādā ar viņu individuāli, arī citi bērni vēlas tādu pašu atbalstu un mums prasa individuālas nodarbības, taču to mēs varam nodrošināt tikai ierobežotam skaitam bērnu.

Kāda veida atbalsts skolēniem ir visvairāk nepieciešams?

I. Š.: Projektā ir izdalīti četrus veidu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas riski: sociālās vides un veselības riski, ar mācībām (skolas vidi) saistīti riski, ekonomiskie un ar ģimeni saistītie riski. Projekts ir paredzēts 5.–12. klases skolēniem, kuriem ir neattaisnoti mācību kavējumi, grūtības mācībās, konflikti ar klasesbiedriem, pedagogiem, kuri ir iesaistīti vardarbībā.

A. P.: Šā gada sākumā projektā bija iesaistīti 803 skolēni, bet pašlaik viņu skaits jau tuvojas 830, jo skolotāji mums ziņo par aizvien jauniem skolēniem, kuriem ir vajadzīgs atbalsts (to var elastīgi izdarīt arī semestra vidū). Skolotāji katram skolēnam izveido individuālo atbalsta plānu, kurā izvērtē mācību pārtraukšanas riskus un nosaka nepieciešamos pasākumus šo risku samazināšanai. Projektā ir iesaistījušās pašvaldības pārraudzībā esošās speciālās izglītības iestādes, pamatskolas, vidusskolas, kā arī valsts ģimnāzija.

Papildinot kolēģes teikto, piebilst, ka nākamā risku grupa ir ekonomiskie riski, kas skar trūcīgo un maznodrošināto bērnu ģimenes. Kaut gan Rīgā 5.–9. klases skolēniem nodrošina vienu ēdienreizi no pašvaldības budžeta, ir skolēni, kuriem no projekta finansējuma ir vajadzīgas brokastis, launags un dažkārt arī vakariņas. Atbalstu saņem arī vakarskolu audzēkņi

neatkarīgi no vecuma. Atbalstu var saņemt arī jaunieši, kuriem ir valodas barjera, piemēram, ja bērns nāk no ģimenes, kas nesen ieradies valstī, reemigrantu bērni. Rīgas pašvaldība jau ārpus šā projekta iebraucēju bērniem sniedz finansiālu atbalstu, lai bērns skolā varētu apgūt latviešu valodu, taču šis atbalsts ir tikai vienam mācību gadam. Savukārt projektā atbalsts tiek sniegts valodas barjeras pārvarēšanai – šī barjera ir par iemeslu mācību stundu neapmeklēšanai, sekmīgai mācību vielas neapgūšanai u. tml. Atbalstu saņem arī bērni ar valodas traucējumiem, disleksiju un disgrāfiju.

I. Š.: Ja ģimene saņem atbalstu no pašvaldības budžeta par ēdināšanu vai transporta izdevumiem, tad no projekta šos pakalpojumus vairs neapmaksā.

A. P.: Transporta izdevumiem mēnesī ģimene var saņemt 30 eiro, piemēram, šādu atbalstu nodrošinām skolēniem, kas dodas no Pierīgas uz speciālo izglītības iestādi. Ja skolēnam ir nepieciešama naktsmītne, tad viņam tiek apmaksāti 35 eiro mēnesī. Vēl skolēni no maznodrošinātām vai trūcīgām ģimenēm vajadzības gadījumā var saņemt 25 eiro semestrī individuālās lietošanas piederumiem.

Kā projektā iesaistās pedagogi?

A. P.: Projektā skolēniem atbalstu sniedz dažādu mācību priekšmetu skolotāji, izglītības psihologi, sociālie pedagogi, kā arī pedagoga palīgi, ko izmanto bērni ar speciālajām vajadzībām. Ir svarīgi, ka mācību stundas laikā bērnam blakus ir pedagoga palīgs, kurš viņam sniedz individuālu atbalstu. Šo iespēju novērtē gan bērni, gan vecāki. Projektā mēs saskaramies ar to, ka skolotāji ir ļoti noslogoti, tādēļ ne vienmēr var konsultēt tik daudz, cik vajadzētu, piemēram, ja jauniešiem ir četrus veidu riski, tad cenšamies atbalstu nodrošināt vismaz trijos no tiem.

“Jau tagad redzam, ka bērnu mācību sasniegumi uzlabojas, viņi paši daudz cītīgāk sāk strādāt mācību stundās. Bērni ir kļuvuši apzinīgāki, skolotājiem vairs nevajag iet un viņus meklēt, bet viņi paši nāk un gaida skolotāju.

Kurš un kā pamana skolēnu, kuram kāda veida atbalsts ir vajadzīgs?

A. P.: To dara skolā, kurā skolēns mācās. Skolas atbalsta personāls un klases audzinātājs zina skolēnus, kuriem ir dažādas problēmas un būtu vajadzīgs atbalsts. Sākotnēji tā ir skolotāju sadarbība, kurai seko saruna ar skolēna vecākiem, lai vienotos par atbilstīgu atbalsta nepieciešamību. Ja vecāki to izprot un atbalsta bērnu, tad bērnam tiek sagatavots individuālais atbalsta plāns, kas vecākiem ir jāparaksta. Taču, ja izvērtējumā ir konstatēti un plānā ierakstīti ar ģimeni saistīti riski, piemēram, vecāku atkarība, konflikti, vardarbība ģimenē, nepietiekams atbalsts bērnam vai pārprūpe, vecāki daudzos gadījumos to nevēlas atzīt un plānu neparaksta. Lai skolēns nebūtu zaudētājs, skolai šī informācija, iespējams, ir jānoformulē tolerantāk, paturot ar ģimeni saistītos riskus savā redzeslokā.

Rūpīgi izvērtējot skolēnu neattaisnotos kavējumus, atklājas, ka bieži vien tie ir talantīgiem jauniešiem, kuriem ir liela slodze un kuri no rītiem mēdz aizgulēties, jo vecāki agri dodas uz darbu, ģimenē nav stingras uzraudzības. Gadās, ka skolēnam nepatīk kāds mācību priekšmets, tādēļ viņš kavē stundu. Šādos gadījumos skolēnam palīdz klases audzinātājs, psihologs, konsultāciju sniedz kāds cits mācību priekšmeta skolotājs, ar kuru skolēnam izveidojas savstarpēja uzticēšanās un sapratne.

Bērniem patīk individuālas konsultācijas ar skolotāju

Rīgas Jāņa Poruka vidusskolas direktores vietniece izglītības jomā **Anda Tora** stāsta, ka patlaban skola ir izstrādājusi individuālo atbalsta plānu 63 skolēniem, tāpēc ka vēlas sniegt iespējami plašāku atbalstu, lai katrs bērns veiksmīgi pabeigtu skolu un turpinātu izglītības. „Mūsu skolēni ir ļoti apmierināti ar projektā piedāvātajām individuālajām konsultācijām. Viņiem patīk, ka var viens pret vienu sarunāties ar skolotāju un viņiem tiek veltīta nedalīta uzmanība. Arī skolotāji ir atsaucīgi un labprāt ar bērniem strādā individuāli. Veidojot individuālos atbalsta plānus, skolēniem devām individuālo konsultāciju iespēju ar to skolotāju, kurš viņus māca ikdienā. Tā kā skolotājiem ir atšķirīga darba slodze, skolēniem piedāvājam iespēju, piemēram, pie bioloģijas skolotājas, kura var mācīt arī ķīmiju, apmeklēt konsultāciju ķīmijā, jo ķīmijas skolotājs mūsu skolā ir tikai divas dienas. Krievu valodas skolotāja stāstīja, ka jau pēc pirmā semestra būtiski uzlabojušās sekmes vienam puisim, kuram bija grūtības apgūt valodu, jo nebija pamatzināšanu. Viņš ļoti veiksmīgi tās ir apguvis

un var turpināt mācības. Kāds cits 12. klases jauniešis ir pateicīgs par individuālajām nodarbībām latviešu valodā. Skolotāja viņam ir sagatavojusi atbilstīgus uzdevumus, un viņš ir pateicīgs, ka tas viņam palīdz sagatavoties arī eksāmenam latviešu valodā. Protams, gadās, ka skolotājs ir sagatavojies nodarbībai, bet skolēns neatnāk, jo ir aizmirsis, viņam tajā laikā ir kādi citi pienākumi. Risinām šādas situācijas individuāli, lai skolēns audzinātu arī savu raksturu,” stāsta A. Tora.

“Runājām ar skolēnu vecākiem, kuri pārsvarā atzinīgi novērtē piedāvāto palīdzību, jo apzinās, ka bieži vien viņi paši neko bērnam palīdzēt nevarēs.

Runājot par to, kāds atbalsts skolēniem visvairāk ir vajadzīgs, viņa atzīst, ka katram tas esot ļoti individuāli. Ir skolēni, kuriem nepadodas mācības kādā no mācību priekšmetiem, trūkst pamatzināšanu, kas rada grūtības turpmākajās mācībās, tādēļ skolotājam viņiem ir jāparāda ceļš, kā tikt uz priekšu, un, līdzko skolēns to saprot, viņš jau ar pavisam citu attieksmi turpina mācības. „Mums ir arī skolēni, kuri trenējas kādā no sporta veidiem, tādēļ ne vienmēr var apmeklēt stundas, tāpēc mēs kopīgi plānojam, kā starp treniņu grafiku atrast laiku individuālajām konsultācijām. Viena no meitenēm ir pateicīga par daļēju transporta izdevumu kompensāciju no projekta līdzekļiem. Viņa pie mums atnāca 12. klasē, jo Garkalnē, kur viņa mācījās, klasi slēdza. Jaunietei ir interese turpināt mācības Valsts policijas koledžā. Mūsu skolā ir iespēja mācīties vispārējās izglītības virziena programmu ar ievirzi policista darbā, tādēļ viņa izvēlējās mūsu skolu, darbojas arī Jaunsardzē,” stāsta A. Tora.

Pedagoģe atzīst, ka patlaban, kad slimo skolotāji un skolēni, ir jābūt ļoti elastīgai pieejai, lai visiem skolēniem, kuriem ir atbalsta plāns, nodrošinātu konsultācijas. To nevar aplānot mēnesim vai nedēļai, bet katru dienu ir jāredz nākamās dienas darba plāns, operatīvi jāsadarbības, lai būtu informēti gan skolotāji, gan skolēns, gan vecāki.

Kādi ir skolotāju ieguvumi? A. Tora uzsver, ka tas ir ne tikai ieguvums naudas izteiksmē – skolotājs iegūst pieredzi, kā individuāli strādāt ar bērnu, noteikt viņa vajadzības, meklēt tādu pie-

eju un uzdevumus, kas konkrētajam bērnam ir visatbilstīgākie. Šādās individuālās nodarbībās reizēm bērnam vajag pavisam nedaudz, lai viņš saprastu, kas kopējā mācību stundā ir šķīstis nepārvarams šķērslis.

Vecāki ir pateicīgi par atbalstu bērniem

Rīgas Daugavgrīvas vidusskolas direktores vietniece **Violeta Mukāne** stāsta, ka kopš janvāra skolā individuālais atbalsta plāns ir 46 skolēniem. „Analizējām pirmā semestra skolēnu sasniegumus, savus ieteikumus par bērniem, kuriem atbalsts būtu visvairāk nepieciešams, sniedza gan mācību priekšmeta skolotāji, gan klases audzinātāji. Pēc tam runājām ar skolēnu vecākiem, kuri pārsvarā atzinīgi novērtē piedāvāto palīdzību, jo apzinās, ka bieži vien viņi paši neko bērnam palīdzēt nevarēs. Ja bērni jūt, ka skolotājs viņiem pievērš uzmanību, strādā ar viņu individuāli, arī citi bērni vēlas tādu pašu atbalstu un mums prasa individuālas nodarbības, taču to mēs varam nodrošināt tikai ierobežotam skaitam bērnu.

Jau tagad redzam, ka bērnu mācību sasniegumi uzlabojas, viņi paši daudz cītīgāk sāk strādāt mācību stundās. Bērni ir kļuvuši apzinīgāki, skolotājiem vairs nevajag iet un viņus meklēt, bet viņi paši nāk un gaida skolotāju. Ir ne tikai konsultācijas pēc stundām, pedagoga palīgs mācību stundā ir kopā ar bērnu un palīdz viņam izprast mācīto vielu, paskaidro uzdevumus. Ir ļoti nedroši bērni, kuri neuzdrīkstas izteikties, bet, ja pedagoga palīgs viņu iedrošina, tad atveras un sāk iesaistīties mācību stundā,” savā pieredzē dalās V. Mukāne.

Pedagoģe atklāj arī to, ka skolotāji individuālās sarunās ierauga bērnus pavisam no cita skatpunkta. Individuālā pieeja ļauj izprast konkrētā bērna grūtības, vajadzības un kopīgi ar bērnu mēģināt meklēt ceļus, kā mācīties, lai sasniegtu labu rezultātu. „Skolotājiem ir liela slodze un, strādājot ar visu klasi, ne vienmēr ir iespēja redzēt un izprast, ko un kā palīdzēt bērnam, bet projekts ir pavēris pavisam citas iespējas gan skolēniem, gan skolotājiem, gan atbalsta personālam, tādēļ mēs dzirdam atzinīgus vārdus no visiem iesaistītajiem. Šāds projekts ir ļoti nepieciešams, jo vecāki ir aizņēmti savā dzīvē, bet bērniem ir vajadzīga pieauguša cilvēka uzmanība, sarunas, kurās viņu dzird, uzklausa. Tas bērniem paver lielas iespējas,” uzskata V. Mukāne. ■

PuMPuRS
Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai